

Investigating the level of vulnerability of women compared to men in the era of Covid-19

Hossein Moshkabadi Mohajer^{1✉} , Zeinab Moshkabadi Mohajer²

1. Corresponding Author, Department of Economic, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Ferdowsi University, Mashhad. Iran. E-mail: h.m.mohajer@gmail.com

2. Department of Accounting, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Ferdowsi University, Mashhad. Iran. E-mail: zmoshkabadi@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	<p>This study investigates the effect of some socio-economic factors on income, savings and employment status during the outbreak and spread of covid-19 based on gender segregation, between two groups of women and men using data from Mashhad-Iran. In this article, the data was collected by questionnaire method and the regressions related to the status of income, savings and employment were analyzed using SPSS software. The statistical population of the research includes 1093 people, of which 523 are women and 570 are men. We aim to fill this gap in the literature and examine the effects of Covid-19 on gender inequality in income, savings and employment status using rich micro-data from a survey. This survey was conducted during the Covid-19 pandemic in September 2021. Considering that such a research has not been done in Iran so far, and in similar foreign researches, the effect of variables such as loans and socio-economic class has not been examined, in this respect the present research is innovative. Due to the fact that this disease has caused the most damage to the service sector, especially tourism services, and the economy of Mashhad is also dependent on this sector, therefore, in a case study, the effects of Corona on the economy of Mashhad city were investigated. It was given so that by identifying the effective factors in the reduction of income, savings and the worsening of the job situation and providing solutions, it is possible to get out of the existing situation in times of crises such as the Covid-19 pandemic provided in the shortest possible time. The results after the regression analysis at the 95% confidence level indicate that older people, tenants and households with more members have experienced a decrease in income and savings, and men are more affected than women. By improving the income class, education and socio-economic status, it is possible to reduce the damage caused by Corona, and in this context, the reduction in the damage of women is more than that of men. Therefore, it is in line with the researches of Palano et al. (2020), McGee et al. (2022), Biland et al. (2022), Dang (2020), Chi Bucari et al. (2020) and Ehlert (2021). Among different jobs, self-employed jobs were more damaged by Corona than government and salaried jobs. These results are supported considering that the major part of Mashhad's economy is services and generally tourism services, because according to the announcement of the relevant institutions, such as the Central Bank and the Tourism and Cultural Heritage Organization, this sector is the most damaged. It has suffered from the corona epidemic. Therefore, it is logical that the people who have been working in this sector, which are generally related to freelancers and salaried workers in the private sector, have experienced the most damage. The great desire to be employed in government jobs can be for the same reason. This issue is another innovation in the current research that was not observed in similar foreign researches, and due to the importance of employment in the private and public sector in Iranian society, it was discussed in this field. In this regard, occupational injuries and losses have been more in women than in men. Therefore, it can be stated that working women have more vulnerable jobs than working men, and when crises such as the Covid-19 epidemic crisis occur, they will suffer more occupational damage than men.</p>
Article history: Received Received in revised form Accepted Published online	
Keywords: Covid-19, gender difference, socio-economic factors, women.	

Cite this article: Moshkabadi Mohajer, H. & Moshkabadi Mohajer, Z. (2023). Investigating the level of vulnerability of women compared to men in the era of Covid-19 Women in Development and Politics,

DOI: <http://doi.org/0000000000000000>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/00000000000000000000>

مقاله آماده انتشار

بررسی میزان آسیب‌پذیری زنان در مقایسه با مردان در دوران کووید ۱۹

حسین مشک آبادی مهاجر^۱؛ زینب مشک آبادی مهاجر^۲

۱. نویسنده مسئول، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران. رایانامه: h.m.mohajer@gmail.com

۲. گروه حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران. رایانامه: zmoshkabadi@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	در مقاله حاضر با استفاده از مدل رگرسیون پروبیت تاثیر عوامل جمعیت شناختی بر وضعیت درآمد، پس انداز و اشتغال بعد از دوران کرونا نسبت به قبل از آن در مشهد بر اساس تفکیک جنسیتی، بین دو گروه زنان و مردان مورد سنجش قرار گرفت. داده‌ها به روش پرسشنامه‌ای و به صورت آنلاین جمع آوری و رگرسیون‌های مربوط به وضعیت درآمد، پس انداز و اشتغال با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. حجم نمونه شامل ۱۰۹۳ نفر می‌باشند که از این تعداد ۵۲۳ نفر زن و ۵۷۰ نفر مرد می‌باشند. نتایج پس از تحلیل رگرسیون در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حاکی از آن است که افراد با سن بالاتر، مستاجرین و خانوارهایی که تعداد اعضای بیشتری دارند دچار کاهش درآمد و پس انداز بیشتری شده‌اند که در این بین مردان بیش از زنان آسیب دیده‌اند. با بهبود طبقه درآمدی، تحصیلات و موقعیت اقتصادی اجتماعی می‌توان از آسیب‌های ناشی از کرونا کاست که در این زمینه، میزان کاهش در آسیب زنان نسبت به مردان مقدار بیشتری است. مشاغل آزاد و حقوق بگیران بخش خصوصی کاهش بیشتری در درآمد، پس انداز و بدتر شدن وضعیت شغلی خود مشاهده کرده‌اند که در بین شاغلین، زنان شاغل بیش از مردان شاغل دچار زیان ناشی از کرونا شده‌اند. همچنین بر اساس نتایج مطالعه با ارتقاء طبقه درآمدی، تحصیلات و بهبود موقعیت اقتصادی اجتماعی، زنان نسبت به مردان، بهبود بیشتری در وضعیت شغلی، درآمدی و پس اندازی خود مشاهده می‌کنند.
تاریخ دریافت:	
تاریخ بازنگری:	
تاریخ پذیرش:	
تاریخ انتشار:	
کلیدواژه‌ها: کووید ۱۹، تفاوت جنسیتی، عوامل اقتصادی-اجتماعی، زنان.	
استناد: مشک آبادی مهاجر، حسین و مشک آبادی مهاجر، زینب؛ (۱۴۰۲). بررسی میزان آسیب‌پذیری زنان در مقایسه با مردان در دوران کووید ۱۹. زن در توسعه و سیاست، ۲ (۴)، ۲۰-۱.	
DOI: http://doi.org/00000000000000000000000000000000	
	© نویسندگان.
DOI: http://doi.org/00000000000000000000000000000000	ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

در ایران اولین مورد از ویروس کرونا در ۳۰ بهمن ماه ۱۳۹۸ در شهر قم گزارش گردید و از آن زمان تاکنون (۲۳ فروردین ۱۴۰۲) طبق آمار رسمی بالغ بر ۷.۵۹ میلیون نفر به این بیماری مبتلا گشته که از این تعداد ۱۴۵ هزار نفر جان خود را از دست داده اند (World Health Organization, 2023).

نابرابری جنسیتی یک چالش در کشورهای ثروتمندتر و فقیرتر است (Duflo, 2012: 1057). گزارش اخیر سازمان ملل نشان می دهد که به طور متوسط، ۱۸ درصد از زنان و دختران ۱۵ تا ۴۹ ساله در ۱۲ ماه گذشته از زمان تحقیق، خشونت فیزیکی و یا جنسی را تجربه کرده اند، اما شیوع آن در کشورهای کمتر توسعه یافته حتی بیشتر است (United Nations (UN), 2019: 68). راه حل های شناخته شده برای این چالش، توانمندسازی مالی زنان و ایجاد فرصت های شغلی مولد برای آنهاست. در واقع، اقتصادی که به طور پیوسته در حال رشد و تنوع فزاینده است می تواند شغل هایی را در بخش های مختلف مانند بهداشت و خدمات ایجاد کند تا در این بین، فرصت هایی برای بهبود وضعیت زنان ایجاد شود. اما شیوع کووید ۱۹ اختلالات بی سابقه ای را در اقتصادهای جهانی ایجاد کرده است که به نوبه خود منجر به کاهش درآمد و نرخ بالای بیکاری شده است. یک مطالعه اخیر این احتمال را مطرح می کند که این اثرات منفی می تواند پیشرفت جهانی در کاهش فقر را در ۳۰ سال گذشته از بین ببرد (Sumner, Hoy and Juarez, 2020: 43). حال این سوال مطرح می گردد که در شرایط حاضر آیا باید منتظر اثرات مضر مشابهی بر نابرابری جنسیتی باشیم، به ویژه از نظر نتایج اقتصادی مانند درآمد، پس انداز و از دست دادن شغل؟ این سوالی است که مقاله حاضر به دنبال پاسخ گویی به آن است. اثرات خالص بر درآمد و نرخ اشتغال زنان نسبت به مردان می تواند سوالی باشد که نیاز به پاسخی تجربی^۱ در این زمینه دارد (Alon & et al., 2020). برخی شواهد محدود اخیر نشان می دهد که همه گیری کووید ۱۹ می تواند چشم انداز بازار کار زنان را بیشتر از مردان در ایالات متحده (Cajner & et al., 2020) و بریتانیا (Hupkau & Petrongolo, 2020) تحت تأثیر قرار دهد، در حال حاضر مطالعات بسیار کمی در مورد این همه گیری وجود دارد. تنها استثنایی که تحلیل عمیق تری ارائه می کند، تحقیق آدامز پراسل و همکاران است، که نشان می دهند زنان به طور قابل توجهی بیشتر در معرض از دست دادن شغل خود در ایالات متحده و بریتانیا هستند، اما در آلمان خلاف نتیجه فوق مشاهده گردید. آنها همچنین مشاهده می کنند که زنان شاغل، در مقایسه با مردان شاغل در دوران کرونا در هر سه کشور آمریکا، بریتانیا و آلمان، کاهش در درآمد خود تجربه نمی کنند (Adams-Prassl & et al., 2020). لذا بررسی این موضوع در ایران که کشوری در حال توسعه می باشد و مقایسه آن با نتایج حاصل در کشورهای توسعه یافته، خالی از لطف نیست.

هدف ما از این پژوهش پر کردن این شکاف در ادبیات موضوع و بررسی تأثیرات کووید ۱۹ بر نابرابری جنسیتی در درآمد، پس انداز و وضعیت شغلی با استفاده از داده های خرد غنی از یک نظرسنجی است. این نظرسنجی در طول همه گیری کووید ۱۹ در شهریور ماه ۱۴۰۰ اجرا شد.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. پیشینه نظری

بر اساس پژوهش های (Daley & Williams, 2002)، (Ecob & Smith, 1999) و (Subramanian & Kawachi, 2004) بررسی ارتباط بین سلامت و شاخص های موقعیت اقتصادی و اجتماعی مانند درآمد، اشتغال و تحصیلات، این نتیجه عمومی را در برداشته که موقعیت اقتصادی و اجتماعی بالاتر با سلامت بهتر و عمر طولانی تر مرتبط است چرا که احتمال به تاخیر انداختن درمان گری در بیماران دارای موقعیت اقتصادی و اجتماعی پایین به دلایل ذیل بیشتر است: اول آن که، اطلاعات آنها در مورد بیماری کمتر از افرادی است که از موقعیت

¹ Empirical

اقتصادی - اجتماعی بالاتر و تحصیلات بیشتری برخوردارند و دوم، رابطه طولانی مدت با یک پزشک برقرار نمی کنند و بالاخره بدون انجام توصیه های درمانی، پزشک معالج را تغییر می دهند. همچنین دالی و ویلیامز، در بررسی ارتباط بین شاخص های موقعیت اقتصادی و اجتماعی با بیماری جسمانی دریافتند که رفاه و درآمد فعلی خانواده، شاخص های موقعیت اقتصادی - اجتماعی ثابتی هستند و در مورد زنان در مقایسه با مردان و در مورد افراد نوجوان در مقایسه با افراد مسن از اهمیت بیشتری برخوردارند (Bazazian & Rajaei, 2007).

برخی از پژوهش ها نشان می دهند که ارتباط بین شاخص های موقعیت اقتصادی - اجتماعی و سلامت در زنان بیشتر از مردان است. (Schoon, 2002)، (Daley & Williams, 2002)، معتقدند که نابرابری های اقتصادی - اجتماعی منجر به نابرابری در تحصیلات و شغل و درآمد بین زنان و مردان می شود. تعیین کننده های سلامت روانی در حیطه اشتغال مانند فشارها و ویژگی های حرفه ای، سطح پایین مهارت در کار، الزامات شغلی فراوان، منابع شخصی محدود، ناکامی و تبعیض در محیط کار، همه می توانند منجر به آشفتگی روانی شوند و این عوامل در طولانی مدت برای سلامت مضرند و می توانند بیماری های قلبی و عروقی، غیبت از کار و فشار را در پی داشته باشند. در بررسی هایی که درباره تاثیر خانواده، کار و شرایط مادی بر سلامت انجام شده اند به این نتیجه رسیده اند که سلامت پایین در بین زنان نه فقط مربوط به موقعیت حرفه ای، سطح کار و مالکیت منزل (همانند مردان) است بلکه با موقعیت والدینی و زناشویی نیز بستگی دارد. مهمترین پیش بینی کننده های سلامت خوب در زنان و مردان در مقوله های درآمد بالا، کار تمام وقت، مراقبت از خانواده و داشتن سطوح بالای حمایت اجتماعی قرار دارند. همچنین از نظر (Cohen, 2004) نابرابری درآمد با تفاوت در ابتلا به بیماری و ارزیابی شخصی زنان از وضعیت جسمانی مرتبط است. وی نتیجه می گیرد که عوامل اقتصادی - اجتماعی نقش مهمی در سلامت زنان ایفا می کنند اما زمانی زنان در خطر بیشتری هستند که علائم افسردگی را نیز داشته باشند (Bazazian & Rajaei, 2007).

تبعیض جنسیتی و فقر دارای تاریخچه طولانی است که همواره زنان نسبت به آن ناراضی داشته اند که در این زمینه می توان به کارهای (Grossbard-Shechtman, & Neuman, 1988)، (Depew, & Price, 2018) و (Betti, Mangiavacchi & Piccoli, 2020) اشاره داشت. شیوع بیماری همه گیر کووید ۱۹ نگرانی های فزاینده ای را در این زمینه به همراه داشته است و طبق تحقیقات (Alon, Doepke, Olmstead-Rumsey & Tertilt, 2020) و همچنین (Wenham, Smith & Morgan, 2020)، با توجه به این که بازارهای کار و تعهدات خانوادگی اغلب زنان را در رقابت با مردان در جبهه اقتصادی محدود می کنند، احتمالاً در وضعیت حاضر نابرابری های جنسیتی موجود تشدید خواهد شد. ونهام و همکاران، اذعان کردند که اثر متفاوت کووید ۱۹ بر روی زنان از تفاوت در وضعیت استخدام ناشی می شود که در آن بیشتر زنان درگیر مراقبت های غیررسمی در خانه با پیامدهای محدود کردن فرصت های کاری و اقتصادی خود هستند.

۲-۲. پیشینه تجربی

۲-۲-۱. مطالعات داخلی

سلیمی فر، سیفی و مشک آبادی مهاجر (۱۴۰۱)، در مقاله تاثیرات شیوع کووید ۱۹ بر پس انداز افراد در مشهد با تمرکز بر اقتصاد مقاومتی با استفاده از روش پرسشنامه و استفاده از مدل رگرسیون پروبیت، تاثیر عوامل جمعیت شناختی را بر میزان تغییرات پس انداز بعد از دوران کرونا نسبت به قبل از آن مورد سنجش قرار دادند. نتایج حاکی از آن است که افراد با سن بالاتر، مشاغل غیر مزد و حقوق بگیر، کارکنان مستقل و افراد شاغل در بخش خصوصی، مستاجرین، پایین ترین طبقه اقتصادی - اجتماعی و افراد با تحصیلات پایین تر، کاهش پس انداز بیشتری داشته اند. همچنین در دوران کرونا، دولت کمترین و خانواده بیشترین میزان حمایت از افراد را انجام داده اند که با بررسی معناشناسی صحیح و رعایت شرایط و الزامات اقتصاد مقاومتی می توان با افزایش نقش حمایت گری دولت و دیگر نهادهای حامی، ضربه پذیری اقتصاد را در مواقع بروز شوک های خارجی افزایش داد و از بروز خسارت های بیشتر جلوگیری به عمل آورد. تفاوت عمده این مقاله با مقاله حاضر در این است که در مقاله حاضر بررسی های انجام شده به تفکیک جنسیت انجام گرفته و سعی گشته تا با شناسایی آسیب پذیری زنان در مقایسه با مردان، راه کارهایی را جهت کاهش این آسیب ها ارائه نماید.

شیردل، حامی کارگر و سهراب زاده (۱۴۰۰)، در مقاله کرونا و چالش‌های خانواده: مطالعه پدیدارشناسی تجربه زیسته جوانان سیستان و بلوچستان، با رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی به این نتیجه رسیدند که در همه‌گیری کرونا، از یک سو خانواده‌ها به واسطه قرنطینه خانگی و کاهش تعاملات خانوادگی و مراسمات آیینی با کاهش کنش‌های ارتباطی مواجه بودند و از سوی دیگر با رشد ارتباطات مجازی با افزایش کنش‌های ارتباطی میان اعضا روبه‌رو بودند. همچنین در ابتدای همه‌گیری، با بالا رفتن میزان حضور تمام اعضا در خانه، تضادها در خانواده‌ها پررنگ‌تر شد و انواع خشونت خانگی میان اعضا گسترش یافت. بیماری کرونا با تمام تهدیدهایی که برای سلامت عمومی جامعه و نیز سلامت جسمانی خانواده‌ها به همراه داشت، با رشد اختلالات اضطرابی نیز همراه بود. گذشته از این با وقوع بحران‌های اقتصادی ناشی از کرونا، خانواده‌ها با مشکلات معیشتی و آسیب‌های شغلی روبه‌رو شدند.

۲-۲-۲. مطالعات خارجی

بیلند^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، در مقاله‌ای تأثیر کووید ۱۹ را بر بازار کار و سلامت روان در کانادا بررسی کردند. آن‌ها مشاهده کردند که سلامت روان به طور قابل توجهی در میان زنان و کارگران با تحصیلات کمتر، پایین‌تر است.

حقیقی و بهالو^۲ (۲۰۲۱)، در مقاله‌ای تحت عنوان ارزیابی تاثیرات کووید ۱۹ در ایالات متحده، با استفاده از مدل تاثیر فوری تولیدات محلی کشاورزی IMLAP به دنبال تعیین مقدار اثرات بهره‌وری نیروی کار در محصولات زراعی و دامی با توجه به آسیب پذیری ناهمگن کارگران مختلف مزرعه بودند. آن‌ها تولیدی را اندازه‌گیری کردند که به علت کووید ۱۹ محقق نشده بود. در این تحقیق تاثیرات بالقوه کووید ۱۹ بر روی کشاورزی در ایالات متحده برای هر شهرستان با تمرکز ویژه بر تولید کنندگان زن، اسپانیایی تبار، سیاه پوست و آمریکایی آفریقایی تبار در مقیاس کوچک بررسی گردید؛ یافته‌ها نشان داد که در تمام شهرستان‌ها محصولات کشاورزی از منفی ۱/۱۸٪ تا ۷/۱۴٪ از کل تولیدات متغیر است، همچنین شهرستان‌هایی که تعداد بیشتری مزارع در مقیاس کوچک، کشاورزان غیر سفید پوست و زنان اداره می‌کنند بیشترین آسیب پذیری را در برابر کووید ۱۹ دارند. همچنین استدلال می‌کنند که سیاست‌های محرک و بسته‌های حمایتی باید این تولید کنندگان را هدف قرار دهند تا اطمینان حاصل شود که از معیشت آن‌ها محافظت شود. یافته‌های تحقیق حاکی از آن بود که رشد بهره‌وری (پیشرفت‌های فناوری) و تجارت بین‌المللی می‌تواند تاثیرات منفی بیماری‌های همه‌گیر را از بین ببرد.

وایزر و بایندی^۳ (۲۰۲۱)، در مقاله تاثیر جنبه‌های شهری، اجتماعی-اقتصادی و زیست محیطی بر موارد کووید ۱۹ و مرگ و میر: یک پرونده چند شهری در جنگل آتلانتیک برزیل، با انتخاب جمعیت، تراکم، مساحت ساخته شده مطلق و نسبی به عنوان پارامترهای شهرنشینی و متوسط درآمد سرانه، افراد آسیب‌پذیر در برابر فقر نسبی، میزان بیسوادی جمعیت ۱۸ سال به بالا به عنوان پارامترهای اقتصادی-اجتماعی و همچنین پوشش مطلق و نسبی جنگل، پوشش گیاهی مطلق و نسبی به عنوان پارامترهای زیست‌شناسی؛ همبستگی قوی بین کووید ۱۹ و شهرنشینی مشاهده کردند.

سانیگرهای و همکاران^۴ (۲۰۲۰)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی ارتباط بین ترکیب اجتماعی-جمعیتی و کووید ۱۹ در منطقه اروپا با رویکرد رگرسیونی، با استفاده از داده‌های مربوط به ۳۱ کشور اروپایی تاثیر ۲۸ متغیر مهم اجتماعی-جمعیتی و همچنین درآمد و فقر را بر تعداد موارد مرگ ناشی از کووید ۱۹ و همچنین بر تعداد موارد ابتلا به کووید ۱۹ را تخمین زده‌اند.

¹ Beland & et.al.

² Haqiqi & Bahalou, H.

³ Viezzer & Biondi

⁴ Srikanta Sannigrahi

چی بوکاری و همکاران (۲۰۲۰)، تاثیر کووید۱۹ بر روی فقر و استاندارد زندگی در غنا را از طریق نظرسنجی آنلاین و مصاحبه تلفنی با ۳۹۰۵ خانوار بررسی کردند. در این تحقیق، نتایج نشان داد که کووید۱۹ بطور قابل توجهی فقر خانوارها را افزایش داده و سطح زندگی را بدتر کرده است. همچنین نتایج نشان داد که روستاییان و زنان بیشتر در معرض آسیب قرار دارند و نابرابری های جنسیتی و مکانی در مورد کووید۱۹ وجود دارد.

جنسنز و همکاران (۲۰۲۰)، در مقاله ای تحت عنوان اثرات کوتاه مدت اقتصادی کووید۱۹ بر خانوارهای با درآمد پایین در روستاهای کنیا، که با انجام مصاحبه انجام شد به این موضوع پرداختند که چگونه خانوارهای کم درآمد در روستاهای کنیا با عواقب اقتصادی فوری همه گیری کرونا کنار آمده اند. در این مقاله با استفاده از رگرسیون اثرات ثابت در سطح خانوار^۳، نتایج نشان داد که درآمد حاصل از کار تقریباً به یک سوم کاهش و درآمد حاصل از هدایا و حواله ها پس از شیوع همه گیری، بیش از یک سوم کاهش یافته است، با این وجود هزینه های خانوار برای غذا در سطح قبل از کووید۱۹ باقی مانده است. همچنین آن ها شواهدی نیافتند که نشان دهد خانوارها از طریق افزایش وام، فروش دارایی یا برداشت پس انداز با درآمد کمتری کنار آمده اند. در عوض خانوارها کمتر هدیه و حواله داده اند، پول کمتری به دیگران قرض داده اند و بازپرداخت وام را به تعویق انداخته اند. علاوه بر این آنها به میزان قابل توجهی هزینه های مدرسه و حمل و نقل را متناسب با تعطیلی مدارس و محدودیت های سفر کاهش دادند. بنابراین علی رغم تامین معیشت زندگی، خانوارها موفق شدند هزینه های غذا را در حد پایین نگهدارند اما این امر به قیمت کاهش تسهیم غیر رسمی ریسک و حمایت اجتماعی بین خانوارها انجام شد.

دانگ^۴ (۲۰۲۰)، در یک پژوهش تحت عنوان نابرابری جنسیتی در طی شیوع کووید۱۹: درآمد، مخارج، پس انداز و از دست دادن شغل؛ با استفاده از داده های یک نظرسنجی از شش کشور مختلف چین، کره، ژاپن، ایتالیا، انگلیس و چند ایالت از امریکا، به این نتیجه رسید که زنان ۲۴ درصد بیشتر از مردان شغل خود را از دست می دهند. همچنین زنان درآمد کار خود را ۵۰ درصد بیشتر از مردان از دست می دهند. شاید به دلیل این نگرانی ها زنان تمایل دارند مصرف فعلی خود را کاهش دهند و پس انداز خود را افزایش دهند.

۳. روش شناسی پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش، پیمایش است و از پرسشنامه به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات برای پاسخ به سوالات مقاله استفاده شده است. جامعه آماری متشکل از افراد ساکن در مشهد بود به نحوی که از هر سه منطقه درآمدی بالا، متوسط و پایین (بر اساس تقسیم بندی حوزه های درآمدی از سوی شهرداری مشهد) در نمونه به تعداد کافی حضور داشتند. جمعیت مشهد بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، ۳.۱ میلیون نفر می باشد و در سال ۱۴۰۰، ۳.۵ میلیون نفر برآورد می شود.

حجم بهینه نمونه در سطح اطمینان ۰/۹۵ مساوی با ۳۸۶ نفر خواهد بود. که با ۱۰ درصد بیش برآورد ۴۰۰ نفر در نظر گرفته خواهد شد. با توجه به این که روش نمونه گیری به صورت تصادفی ساده انجام می گیرد و پرسشنامه ها بصورت آنلاین توزیع شدند حجم نمونه به قدری افزایش داده شده است (۱۰۹۳ نفر) تا تمام طبقات درآمدی، همان مناطق سه گانه درآمدی بالا، متوسط و پایین مشهد را پوشش دهد. پرسشنامه در شهریور ماه ۱۴۰۰ بین پاسخ دهندگان به صورت آنلاین توزیع و پاسخ ها جمع آوری گردید.

روایی محتوایی این پژوهش با کسب نظرات خبرگان و اجرای آزمایشی آن برای گروهی از جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور انجام روایی صوری این پژوهش پس از تنظیم پرسشنامه با کسب نظرات خبرگان در این زمینه، به منظور هم راستا بودن سوالات پرسشنامه با فرضیات پژوهش، پرسشنامه توسط کارشناس آمار و همچنین استاد جامعه شناسی مورد بررسی قرار گرفت. به منظور بررسی روایی سازه که میزان توانایی آزمون در اندازه گیری صفت را بررسی می کند، این فرضیه که ماتریس همبستگی داده ها در جامعه برابر با صفر

¹ Chei Bukari

² Wendy Janssens

³ Based on household-level fixed-effects regressions

⁴ Hai-Anh H. Dang

نیست، را با استفاده از آزمون کرویت بارتلت^۱ و کایزر-مایر-اولکین^۲ بررسی کردیم. به بیان دیگر، آزمون بارتلت این فرضیه را که ماتریس همبستگی‌های مشاهده شده متعلق به جامعه‌ای با متغیرهای ناهمبسته است می‌آزماید.

جدول ۱. آزمون کرویت بارتلت

۰.۱۶۴	آزمون کایزر-مایر-اولکین	
۴۵۶.۹۴	کای-دو	آزمون بارتلت
۰.۰۰۰۱	سطح اطمینان	

منبع: محاسبات تحقیق

در پژوهش حاضر مشخصه آزمون کرویت بارتلت (۴۵۶.۹۴) در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنادار است که نشان می‌دهد ماتریس همبستگی داده‌ها در جامعه صفر نیست.

برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد (پایایی) ابزار اندازه‌گیری شیوه‌های مختلفی به کار برده می‌شود. از آن جمله می‌توان به روش آلفای کرونباخ^۳ اشاره کرد این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کنند به کار می‌رود. در پرسشنامه حاضر، ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر ۰/۸۲۵ به دست آمده و در سطح مناسبی قرار دارد، بنابراین قابلیت اعتماد (پایایی) این پرسشنامه کاملاً مورد تایید و قابل قبول می‌باشد.

به منظور بررسی تاثیر کرونا بر وضعیت شغلی، درآمدی و پس اندازی، پس از طراحی پرسشنامه به صورت وضعیت قبل و بعد، از آمار توصیفی برای برجسته سازی ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخ‌دهندگان (شامل سن، جنسیت، تحصیلات و تعداد افراد تحت تکفل در خانواده) استفاده شد.

از مدل رگرسیون پروبیت برای برآورد عوامل تعیین‌کننده این که آیا وضعیت شغلی، درآمدی و پس اندازی یک پاسخ دهنده تحت تاثیر بحران کووید۱۹ قرار گرفته است یا خیر استفاده می‌شود که برای مقایسه تفاوت جنسیتی، هر کدام از رگرسیون‌های فوق به تفکیک زن و مرد مورد برآزش قرار گرفته اند.

اختلالات ناشی از کووید۱۹ در فعالیت‌های کسب و کار (اختلال در درآمد، اشتغال و ...) در چندین گزارش دیده شده اند مانند گزارش سازمان کار (International Labour Organization (ILO), 2020:33-48)، پژوهش انجام شده توسط وس، مارتین و لاورت (Vos, Martin & Laborde, 2020:4-18) و بانک جهانی (World Bank, 2020:14-38).

با توجه به گزارشات ارائه شده در مورد اختلالات ناشی از کووید۱۹ در فعالیت‌های کسب و کار و همچنین مبانی نظری و تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع و نوع داده‌های مقاله و چگونگی کسب مقادیر پیشنهادی و همچنین هدف مقاله و پاسخگویی به سوالات مقاله؛ به پیروی از کانسیم و همکاران (Kansiime & et al, 2020:114)، جنسنز و همکاران (Janssens & et al, 2020:127) و همچنین چی بوکاری و همکاران (Chei Bukari & et al, 2020:88)، مدل تجربی^۴ به صورت زیر بیان می‌گردد:

¹ Bartlett test of Sphericity

² Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

³ Cronbach

⁴ Empirical model

$$y_i = \alpha_i + \beta A_i + \gamma B_i + \epsilon C_i + \lambda D_i \quad (\text{رابطه ۱})$$

در پژوهش حاضر به منظور بررسی و آزمون فرضیات از رگرسیون پروبیت، استفاده شده است. سه مدل رگرسیونی در نظر گرفته شده است، در رگرسیون اول میزان تاثیر متغیرهای مستقل بر کاهش درآمد در دوران کرونا مورد سنجش قرار گرفته است. در رگرسیون دوم میزان تاثیر متغیرها بر وضعیت پس انداز در دوران کرونا سنجیده شده است و در رگرسیون سوم میزان تاثیر متغیرها بر وضعیت اشتغال در دوران کرونا مورد سنجش قرار گرفته است.

y_i : متغیر نتیجه دوتایی برای پاسخ دهنده است.

در رگرسیون اول، متغیر وابسته که با y نمایش داده می شود مقدار یک می گیرد اگر درآمد پاسخ دهنده تحت تاثیر کووید ۱۹ قرار گرفته باشد (که می تواند شامل زیان کامل شغلی و تعطیلی، کاهش درآمد و تاخیر در دریافت درآمد باشد) و در غیر این صورت صفر. بدین صورت که با طراحی پرسشنامه به صورت وضعیت قبل و بعد کووید، از پاسخ دهنده راجع به درآمد وی سوال می شود که اگر دچار زیان شغلی، کاهش درآمد و یا تاخیر در دریافت درآمد در طی همه گیری کووید ۱۹ شده باشد (در واقع از این بحران همه گیری دچار زیان شده باشد) متغیر y مقدار یک و در غیر این صورت صفر می گیرد.

در رگرسیون دوم، متغیر وابسته یک می گیرد اگر پس انداز پاسخ دهنده بدتر شده باشد (که می تواند شامل کاهش سپرده های دیداری و غیر دیداری باشد) و در غیر این صورت صفر. در این مورد راجع به وضعیت پس انداز پاسخ دهنده قبل و بعد از بحران همه گیری کووید ۱۹ سوال شده است که در صورت بدتر شدن وضعیت پس انداز وی، متغیر y مقدار یک و در غیر این صورت صفر می گیرد.

در رگرسیون سوم، متغیر وابسته، مقدار یک می گیرد اگر اشتغال پاسخ دهنده بدتر شده باشد (که می تواند شامل بیکاری، کاهش فعالیت های شغلی و کاهش تعداد روزهای کار باشد) و در غیر این صورت صفر. به این صورت که وضعیت اشتغال پاسخ دهنده را قبل و بعد از کووید از طریق پرسش هایی نظیر بیکاری، کاهش فعالیت های شغلی و کاهش تعداد روزهای کار مورد پرسش قرار می دهیم و در صورتی که پاسخ دهنده به طور منفی از بحران همه گیری کووید ۱۹ تاثیر پذیرفته باشد متغیر y مقدار یک و در غیر این صورت صفر می گیرد.

A: منابع اصلی درآمد؛ که طبق طبقه بندی مرکز آمار به سه بخش اصلی:

۱- درآمد پولی اعضای شاغل خانوار از مشاغل مزد و حقوق بگیری که به سه دسته بخش خصوصی، بخش تعاونی و بخش عمومی تقسیم می شود.

۲- درآمد پولی اعضای شاغل خانوار از مشاغل غیر مزد و حقوق بگیری (آزاد) که به سه دسته کارفرما، کارکن فامیلی و کارکن مستقل تقسیم می شود

۳- درآمدهای متفرقه خانوار

تقسیم بندی می شود.

B: طبقه درآمدی؛ که بر اساس تقسیم بندی حوزه های درآمدی شهرداری مشهد به سه منطقه درآمدی بالا، متوسط و پایین تقسیم بندی می شود. بدین صورت که مناطقی مانند سجاد، احمدآباد و وکیل آباد به عنوان مناطق با درآمد بالا، مناطق قاسم آباد، الهیه و مناطق مرکزی مشهد به عنوان مناطق با درآمد متوسط و مناطق گلشهر، سیدی، رسالت و طبرسی دوم به عنوان مناطق با درآمد پایین می باشند.

C: برداری از خصوصیات فردی و خانوادگی (شامل سن، جنسیت، تحصیلات و تعداد افراد تحت تکفل در خانواده).

D: دریافت وام و کمک های بلاعوض.

با توجه به این که برخی از متغیرهای فوق مانند جنس، شغل، طبقات درآمدی و... میانگین عددی ندارند، نمی توانند وارد رگرسیون شوند بنابراین برای استفاده از رگرسیون در این تحقیق از کد گذاری تصنعی و معادل میانگین استفاده شده است (Kerlinjer, 1398:160-161).

۴. یافته های پژوهش

۴-۱. یافته های توصیفی

با توجه به حجم نمونه بررسی شده و طبق نتایج به دست آمده، حدود ۴۸ درصد از نمونه را زنان و ۵۲ درصد را مردان تشکیل داده اند و از تعداد ۵۵۶ نفر که وضعیت شغلی خود را شاغل انتخاب کرده اند، ۱۸۷ نفر زن و ۳۶۹ نفر مرد می باشند و همچنین از تعداد ۳۲۳ نفر که وضعیت شغلی خود را بیکار به علت سایر عوامل انتخاب کرده اند، ۲۱۷ نفر زن و ۱۰۶ نفر مرد می باشند. ۳۵ درصد زیر دیپلم و ۶۵ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی اند. ۷۱.۵ درصد متأهل و ۲۸.۵ درصد مجرد می باشند. ۳۳ درصد مستاجر و ۶۷ درصد مالک و یا در منزل پدری سکونت دارند. ۲۵ درصد در مناطق با درآمد پایین، ۴۰ درصد با درآمد متوسط و ۳۵ درصد در مناطق با درآمد بالا سکونت دارند.

۴-۲. یافته های استنباطی

۴-۲-۱. بررسی وضعیت درآمدی بین دو گروه مردان و زنان

با توجه به مدل ۱ و متغیرهای تعریف شده، پس از تخمین مدل اول که مربوط به رگرسیون پروبیت درآمد گروه نمونه می باشد، جدول ۲ خلاصه نتایج را نشان می دهند:

با توجه به این که ۷۲٪ دسته بندی مشاهدات توسط مدل در گروه صحیح قرار دارند و مدل دارای ۲۸ درصد خطا است و کمتر از ۴۰ درصد می باشد بنابراین مدل، مناسب به نظر می رسد (Suri, 2014:1200-1201).

جدول ۲: برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت درآمدی بین دو گروه مردان و زنان

متغیر وابسته: درآمد							
مرد			زن			پارامتر	متغیرهای مستقل
سطح معناداری	اثر	ضرایب	سطح معناداری	اثر	ضرایب		
۰.۱۱۶	-۰.۴۱	-۱.۹۵۸	۰.۹۲۵	-۰.۰۲	-۰.۱۰۴	B0	عرض از مبدا
۰.۰۰۰	-۰.۳۳	-۱.۵۹۲	۰.۰۱۵	-۰.۰۴	-۰.۱۸۱	β1	مشاغل مزد و حقوق بگیری
۰.۰۰۰	۰.۴۲	۲.۰۰۷	۰.۰۰۴	۰.۱۲	۰.۵۷۴	β2	مشاغل غیرمزد و حقوق بگیری (مشاغل آزاد)
۰.۰۰۰	-۰.۱۳	-۰.۶۳۸	۰.۰۳۴	۰.۰۶	۰.۲۸۵	β3	وضعیت شغلی فعلی
۰.۰۴۷	-۰.۰۹	-۰.۴۳۶	۰.۰۰۰	-۰.۳۲	-۱.۵۴	β4	طبقه درآمدی
۰.۰۰۰	۰.۳۷	۱.۷۸۳	۰.۰۰۰	۰.۱۳	۰.۶۳۳	β5	سن
۰.۰۴۸	-۰.۱۵	-۰.۷۳۰	۰.۰۴۴	-۰.۰۵	-۰.۲۵۵	β6	تحصیلات
۰.۰۲۱	۰.۰۶	۰.۲۶۴	۰.۸۷۴	۰.۰۰۱	۰.۰۱۷	β7	تعداد اعضای خانوار

۰.۰۰۰	۰.۳۲	۱.۵۰۷	۰.۰۰۲	۰.۱۵	۰.۶۹۲	β_8	نحوه تصرف محل سکونت
۰.۰۴۵	-۰.۰۱	-۰.۰۴۸	۰.۰۰۸	-۰.۰۰۸	-۰.۳۹۹	β_9	موقعیت اقتصادی اجتماعی
۰.۰۳۷	۰.۰۹	۰.۴۰۵	۰.۰۰۱	۰.۰۷	۰.۳۲۵	β_{10}	دریافت وام

منبع: محاسبات تحقیق

جدول ۲، برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت درآمدی بین دو گروه مردان و زنان را نشان می‌دهد که می‌توان با استفاده از آن تفاوت در اثرگذاری متغیرهای مستقل بر تغییرات وضعیت درآمدی بین زنان و مردان نسبت به قبل از کرونا را با هم مقایسه کرد.

۴-۲-۲. بررسی وضعیت پس انداز بین دو گروه مردان و زنان

با توجه به مدل ۱ و متغیرهای تعریف شده، پس از تخمین مدل دوم که مربوط به رگرسیون پروبیت پس انداز گروه نمونه می‌باشد، جدول ۳ خلاصه نتایج را نشان می‌دهند:

جدول ۳: برآورد مدل رگرسیون پروبیت پس انداز بین دو گروه مردان و زنان

متغیر وابسته: پس انداز							
مرد			زن			پارامتر	متغیرهای مستقل
سطح معناداری	اثر	ضرایب	سطح معناداری	اثر	ضرایب		
۰.۱۱۷	۰.۴۱	۲.۲۰۴	۰.۰۰۶	۰.۶۱	۳.۲۷۹	B0	عرض از مبدا
۰.۰۰۰	-۰.۱۴	-۰.۷۵۱	۰.۱۵۲	-۰.۰۵	-۰.۲۸۶	β_1	مشاغل مزد و حقوق بگیری
۰.۰۱۳	۰.۰۵	۰.۲۴۸	۰.۰۴۸	۰.۰۶	۰.۳۳۱	β_2	مشاغل غیر مزدو حقوق بگیر (آزاد)
۰.۰۴۳	-۰.۰۶	-۰.۳۰۳	۰.۰۰۲	-۰.۱	-۰.۵۵۰	β_3	وضعیت شغلی فعلی
۰.۰۰۷	-۰.۲۷	-۱.۴۲۹	۰.۰۰۰	-۰.۳	-۱.۶۰۹	β_4	طبقه درآمدی
۰.۰۰۰	۰.۲۰	۱.۰۵۲	۰.۰۱۰	۰.۰۷	۰.۳۸۷	β_5	سن
۰.۰۱۲	-۰.۱۳	-۰.۶۹۷	۰.۰۰۹	-۰.۱۷	-۰.۹۱۵	β_6	تحصیلات
۰.۰۲۳	۰.۰۴	۰.۲۳۷	۰.۰۴۷	۰.۰۴	۰.۱۸۹	β_7	تعداد اعضای خانوار
۰.۰۰۰	۰.۲۶	۱.۳۹۶	۰.۰۰۰	۰.۲۳	۱.۲۱۸	β_8	نحوه تصرف محل سکونت
۰.۰۴۳	-۰.۰۳	-۰.۱۳۴	۰.۰۰۱	-۰.۱	-۰.۵۳۲	β_9	موقعیت اقتصادی اجتماعی
۰.۰۳۹	۰.۰۷	۰.۳۸۶	۰.۰۰۳	۰.۰۵	۰.۲۸۹	β_{10}	دریافت وام

منبع: محاسبات تحقیق

جدول ۳، برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت پس انداز بین دو گروه مردان و زنان را نشان می‌دهد که می‌توان با استفاده از آن تفاوت در اثرگذاری متغیرهای مستقل بر تغییرات وضعیت پس انداز را بین زنان و مردان نسبت به قبل از کرونا با هم مقایسه کرد.

۴-۲-۳. بررسی وضعیت شغلی بین دو گروه مردان و زنان

با توجه به مدل ۱ و متغیرهای تعریف شده، پس از تخمین مدل سوم که مربوط به رگرسیون پروبیت وضعیت شغلی گروه نمونه می‌باشد، جدول ۴ خلاصه نتایج را نشان می‌دهند:

جدول ۴: برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت شغلی بین دو گروه مردان و زنان

متغیر وابسته: وضعیت شغلی							
مرد			زن			پارامتر	متغیرهای مستقل
سطح معناداری	اثر	ضرایب	سطح معناداری	اثر	ضرایب		
۰.۹۰۱	-۰.۰۳	-۰.۱۲۳	۰.۰۰۱	۰.۹۸	۳.۹۱۵	B0	عرض از مبدا
۰.۰۰۰	-۰.۱۴	-۰.۵۴۸	۰.۰۳۰	-۰.۱۷	-۰.۶۹۰	β_1	مشاغل مزد و حقوق بگیری
۰.۰۰۵	۰.۱۱	۰.۴۵۷	۰.۰۰۰	۰.۱۸	۰.۷۳۴	β_2	مشاغل غیر مزد و حقوق بگیری (آزاد)
۰.۰۱۳	-۰.۰۹	-۰.۳۴۴	۰.۰۲۱	-۰.۰۹	-۰.۳۷۳	β_3	وضعیت شغلی فعلی
۰.۰۲۹	-۰.۰۱	-۰.۴۰۲	۰.۰۳۳	-۰.۱۲	-۰.۴۶۲	β_4	طبقه درآمدی
۰.۱۳۷	۰.۰۶	۰.۲۲۴	۰.۲۱۶	-۰.۰۴	-۰.۱۷۳	β_5	سن
۰.۰۳۹	-۰.۰۱	-۰.۴۱۸	۰.۰۴۲	-۰.۱۴	-۰.۵۶۰	β_6	تحصیلات
۰.۹۲۱	-۰.۰۰۱	-۰.۰۰۹	۰.۰۰۰	-۰.۱۱	-۰.۴۲۲	β_7	تعداد اعضای خانوار
۰.۰۰۰	۰.۲۲	۰.۸۸۷	۰.۰۱۵	۰.۱۴	۰.۵۴۲	β_8	نحوه تصرف محل سکونت
۰.۰۲۴	-۰.۰۷	-۰.۲۸۲	۰.۰۲۲	۰.۰۱	-۰.۳۸۱	β_9	موقعیت اقتصادی اجتماعی
۰.۹۵۰	-۰.۰۰۱	-۰.۰۰۴	۰.۴۴۶	۰.۰۲	-۰.۰۷۱	β_{10}	دریافت وام

منبع: محاسبات تحقیق

جدول ۴، برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت شغلی بین دو گروه مردان و زنان را نشان می‌دهد که می‌توان با استفاده از آن تفاوت در اثرگذاری متغیرهای مستقل بر تغییرات وضعیت شغلی را بین زنان و مردان نسبت به قبل از کرونا با هم مقایسه کرد.

۵. بحث

در بررسی رگرسیون اول که مربوط به برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت درآمدی بین دو گروه مردان و زنان است از بین متغیرهای مستقل، متغیر وضعیت شغلی فعلی در بین زنان، دارای علامت مثبت می‌باشد در حالی که در رگرسیون مربوط به مردان، علامت منفی دارد و این موضوع نشان می‌دهد که زنانی که در مشاغل مزد و حقوق بگیری فعالیت داشته‌اند نسبت به آن‌هایی که در مشاغل آزاد مشغول بوده‌اند کاهش درآمد بیشتری را تجربه نموده‌اند و با توجه به منفی بودن ضریب مربوط به مشاغل مزد و حقوق بگیری که بدتر شدن وضعیت درآمدی مزد و حقوق بگیران در بخش خصوصی را نشان می‌دهد می‌توان این استدلال را داشت که بخش عمده‌ای از زنان شاغل، در بخش خصوصی مشغول به فعالیت بوده و حقوق بگیر بخش خصوصی می‌باشند. این موضوع بر اساس آمار مربوط به کارکنان دولت به تفکیک جنسیتی نیز تایید می‌گردد. براساس سالنامه آماری سال ۹۵، کارمندان دولت تابع قانون خدمات کشوری و قانون کار، در مجموع ۲,۳۴۱,۷۲۶ نفر در سال ۹۵ بوده‌اند، که از این تعداد ۵۹ درصد مرد و ۴۱ درصد زن می‌باشند. این آمار در ابتدای سال ۱۴۰۰ بر اساس آمار سازمان اداری و استخدامی کشور، در مجموع ۲,۲۴۵,۶۲۳ نفر بوده که از این تعداد ۸۹۹,۹۰۸ نفر (۴۰.۰۷ درصد) زن و ۱,۳۴۵,۷۱۵ نفر (۵۹.۹۳ درصد) مرد بوده‌اند که البته آمار مذکور، نیروهای نظامی و انتظامی و کارکنان وزارتخانه‌های اطلاعات، دفاع و پشتیبانی نیروهای

مسلح و شرکت‌های وابسته را به دلیل محرمانه بودن در برنمی‌گیرد. این موضوع لزوم توجه بیشتر در عدالت استخدامی را بیش از پیش نمایان می‌سازد.

با مقایسه ضرایب در دو رگرسیون مربوط به زنان و مردان از لحاظ بزرگی ضریب در مورد دریافت وام متوجه می‌شویم که دریافت وام در بین مردان سبب کاهش درآمد بیشتری نسبت به زنان شده است زیرا ضریب مربوطه در رگرسیون مربوط به مردان بزرگ‌تر از همان ضریب در رگرسیون مربوط به زنان می‌باشد. نحوه تصرف محل سکونت نیز در مردان نسبت به زنان تاثیر بیشتری بر کاهش درآمد نسبت به قبل از کرونا داشته است که این موارد می‌تواند به این علت باشد که بر اساس ساخت اجتماعی و قانون حاکم در ایران، وظیفه تامین معاش و سکونت بر عهده مرد می‌باشد بنابراین دریافت کنندگان وام و مستاجرین مرد دچار کاهش درآمد بیشتری نسبت به زنان شده‌اند.

ضریب مربوط به طبقه درآمدی در رگرسیون مربوط به زنان و مردان منفی بوده که نشان می‌دهد زنان و مردان در پایین‌ترین طبقه درآمدی بیشترین کاهش در درآمد را تجربه کرده‌اند و بزرگ‌تر بودن این ضریب در رگرسیون مربوط به زنان نشان می‌دهد که این کاهش در درآمد در بین زنان پایین‌ترین طبقه درآمدی نسبت به طبقات دیگر در مقایسه با مردان بیشتر بوده است و این موضوع در واقع آسیب‌پذیرتر بودن زنانی که در پایین‌ترین طبقه درآمدی قرار دارند را نشان می‌دهد.

ضریب مربوط به تحصیلات در هر دو گروه زنان و مردان منفی است و نشان‌دهنده کاهش درآمد بیشتر افراد با تحصیلات کمتر در هر دو گروه زنان و مردان می‌باشد و بزرگ‌تر بودن این ضریب در مردان نشان از حساس‌تر بودن درآمد مردان به تحصیلات نسبت به زنان دارد به نحوی که در مردان با افزایش تحصیلات، کاهش درآمد نسبت به زنان کاهش بیشتری می‌یابد.

منفی بودن ضریب مربوط به موقعیت اقتصادی اجتماعی نیز نشان می‌دهد که بهبود این متغیر اثر منفی بر کاهش درآمد داشته و به عبارتی می‌توان با بهبود این متغیر از کاهش درآمد جلوگیری به عمل آورد و بزرگ‌تر بودن ضریب این متغیر در رگرسیون مربوط به زنان نشان می‌دهد که در زنان با بهبود موقعیت اقتصادی اجتماعی، درآمد آسیب کمتری نسبت به مردان خواهد دید و این متغیر می‌تواند نقش پررنگ‌تری در کاهش آسیب درآمدی در زنان نسبت به مردان ایفا نماید.

مثبت بودن سن نیز نشان می‌دهد که افزایش سن تاثیر مستقیم بر کاهش درآمد در مردان و زنان دارد که با توجه به بزرگ‌تر بودن این ضریب در مردان، نشان از تاثیر بیشتر این متغیر در مردان نسبت به زنان است.

در بررسی رگرسیون دوم که مربوط به برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت پس‌انداز بین دو گروه مردان و زنان است با مقایسه ضرایب در دو رگرسیون مربوط به زنان و مردان از لحاظ بزرگی ضریب متوجه می‌شویم که دریافت وام در بین مردان سبب کاهش پس‌انداز بیشتری نسبت به زنان شده است. نحوه تصرف محل سکونت نیز در مردان نسبت به زنان تاثیر بیشتری بر کاهش پس‌انداز نسبت به قبل از کرونا داشته است به نحوی که مردان مستاجر، کاهش پس‌انداز بیشتری را نسبت به زنان مستاجر گزارش کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که احتمالاً مسئولیت بازپرداخت بخش عمده بدهی‌های خانوار شامل اقساط وام‌های دریافتی و اجاره منزل بر عهده مردها می‌باشد و این باعث شده است تا مردان نسبت به زنان کاهش پس‌انداز بیشتری را تجربه نمایند و این واقعیت بر اساس ساخت اجتماعی و قوانین حاکم در ایران که وظیفه تامین معاش و محل سکونت را بر عهده مرد می‌گذارد قابل توجیه است.

ضرایب مربوط به طبقه درآمدی، تحصیلات و موقعیت اقتصادی اجتماعی منفی و در زنان بزرگ‌تر از مردان است و این موضوع نشان از شدت بیشتر این متغیرها در زنان نسبت به مردان دارد به نحوی که با افزایش طبقه درآمدی کاهش در پس‌انداز کاهش می‌یابد و این کاهش در زنان شدت بیشتری نسبت به مردان دارد بدین معنی که با ارتقاء طبقه درآمدی، پس‌انداز زنان نسبت به مردان آسیب کمتری می‌بیند. همچنین با افزایش تحصیلات، کاهش در پس‌انداز کاهش یافته و این کاهش در زنان بیش از مردان بوده است بدین معنا که تحصیلات در بین زنان در جهت جلوگیری از کاهش پس‌انداز موثرتر از تحصیلات در بین مردان بوده است و یا به عبارتی زنان تحصیل کرده

نسبت به مردان تحصیل کرده کاهش پس‌انداز کمتری را شاهد بوده‌اند. بزرگ‌تر بودن ضریب موقعیت اقتصادی اجتماعی در زنان نسبت به مردان که ترکیبی از متغیرهای تحصیلات و طبقه درآمدی می‌باشد نیز این مطلب را نشان می‌دهد که با ارتقاء موقعیت اقتصادی اجتماعی، بدتر شدن وضعیت پس‌انداز در زنان نسبت به مردان کاهش بیشتری دارد. بنابراین با ارتقاء موقعیت اقتصادی اجتماعی می‌توان بهبود بیشتری در وضعیت زنان ایجاد نمود.

ضرایب مربوط به سن و تعداد اعضای خانوار، مثبت و در مردان بزرگتر از زنان است که نشان از تاثیرگذارتر بودن این متغیرها در مردان دارد به نحوی که افزایش سن و تعداد اعضای خانوار کاهش بیشتری در پس‌انداز مردان نسبت به زنان ایجاد می‌نماید که این موضوع را نیز می‌توان با وظیفه تامین معاش زندگی توسط مردان مرتبط دانست.

مقایسه ضرایب مربوط به وضعیت شغلی فعلی و مشاغل غیر مزد و حقوق بگیر (آزاد) در بین زنان و مردان نشان می‌دهد که افرادی که در مشاغل آزاد مشغول به فعالیت بوده‌اند نسبت به افرادی که مزد و حقوق بگیر بوده‌اند کاهش پس‌انداز بیشتری را تجربه کرده‌اند و این کاهش پس‌انداز در بین زنان نسبت به مردان شدت بیشتری داشته است. همچنین کارکنان مستقل نسبت به کارفرمایان کاهش در پس‌انداز بیشتری داشته‌اند که این موضوع در بین زنان شدت بیشتری نسبت به مردان داشته است. در مورد مشاغل مزد و حقوق بگیر نیز ضریب مربوطه در زنان از لحاظ آماری بی معنی است. از این موارد می‌توان نتیجه گرفت مشاغلی که در آن‌ها زنان مشغول به فعالیت می‌باشند از امنیت شغلی و پایداری کمتری نسبت به مشاغل مردان برخوردار است و این موضوع لزوم توجه بیش‌تر به نوع استخدام و به‌کارگیری بانوان توسط کارفرمایان را نشان داده و در این امر رصد بیش‌تری توسط مسئولین ذیربط لازم می‌باشد.

در بررسی رگرسیون سوم که مربوط به برآورد مدل رگرسیون پروبیت وضعیت شغلی بین دو گروه مردان و زنان است با مقایسه ضرایب در دو رگرسیون مربوط به زنان و مردان از لحاظ بزرگی ضریب متوجه می‌شویم که در مشاغل مزد و حقوق بگیر، با توجه به منفی بودن ضریب، افراد شاغل در بخش خصوصی بیشترین آسیب را از کرونا متحمل شده‌اند که با توجه به بزرگ‌تر بودن ضریب در رگرسیون مربوط به زنان می‌توان گفت این آسیب و زیان شغلی در زنان بیش از مردان بوده است. با توجه به منفی شدن ضریب مربوط به مشاغل غیرمزد و حقوق بگیر (آزاد)، کارکنان مستقل نسبت به کارفرمایان بدتر شدن در وضعیت شغلی را بیشتر تجربه کرده‌اند که این موضوع در بین زنان شدت بیشتری نسبت به مردان داشته است. ضریب مربوط به وضعیت شغلی فعلی نیز نشان می‌دهد که مشاغل آزاد بیش از مشاغل مزد و حقوق بگیر دچار زیان شغلی شده‌اند که بزرگ‌تر بودن این ضریب در زنان نشان از شدت بیشتر آسیب شغلی در زنان نسبت به مردان است. بنابراین می‌توان اظهار داشت که زنان شاغل، مشاغل آسیب‌پذیرتری نسبت به مردان شاغل دارند و در هنگام وقوع بحران‌هایی نظیر بحران همه‌گیری کووید ۱۹ آسیب شغلی بیشتری خواهند دید.

نحوه تصرف محل سکونت در مردان نسبت به زنان تاثیر بیشتری بر زیان شغلی نسبت به قبل از کرونا داشته است به نحوی که مردان مستاجر، بدتر شدن وضعیت شغلی خود را بیشتر از زنان گزارش کرده‌اند. بدتر شدن وضعیت شغلی مستاجران می‌تواند به این علت باشد که معمولاً این قشر مشاغل ضعیف‌تر و ناپایدارتری را نسبت به مالکین دارند و احتمالاً یکی از دلایلی که هنوز نتوانستند مالک منزل شوند نیز همین وضعیت شغلی آنان است بنابراین در هنگام وقوع بحران‌هایی نظیر بحران کووید ۱۹، احتمال از دست دادن شغل در مستاجران بیشتر از مالکین است که بر اساس نتایج فوق مردان مستاجر وضعیت شغلی بدتری را نسبت به زنان تجربه نموده‌اند.

ضریب مربوط به طبقه درآمدی، تحصیلات و موقعیت اقتصادی اجتماعی در زنان بزرگتر از مردان است و این موضوع نشان از شدت بیشتر این متغیرها در زنان نسبت به مردان دارد به نحوی که با افزایش طبقه درآمدی زیان شغلی کاهش می‌یابد و این کاهش در زنان شدت بیشتری نسبت به مردان دارد بدین معنی که با ارتقاء طبقه درآمدی، وضعیت شغلی زنان نسبت به مردان آسیب کمتری می‌بیند. همچنین با افزایش تحصیلات، زیان شغلی کاهش یافته و این کاهش در زنان بیش از مردان بوده است بدین معنا که تحصیلات در بین زنان در جهت جلوگیری از بدتر شدن وضعیت شغلی موثرتر از تحصیلات در بین مردان بوده است. بزرگ‌تر بودن ضریب موقعیت اقتصادی

اجتماعی در زنان نسبت به مردان که ترکیبی از متغیرهای تحصیلات و طبقه درآمدی می‌باشد نیز این مطلب را نشان می‌دهد که با ارتقاء موقعیت اقتصادی اجتماعی، بدتر شدن وضعیت شغلی در زنان نسبت به مردان کاهش بیشتری دارد و با بهبود موقعیت اقتصادی اجتماعی، آسیب شغلی زنان نسبت به مردان کاهش بیشتری دارد.

۶. نتیجه گیری

پژوهش حاضر به دنبال این سوال بود که همه‌گیری ویروس کرونا چه اثراتی را بر سطح درآمد، پس‌انداز و وضعیت شغلی افراد در شهر مشهد از ابتدای همه‌گیری (بهمن ماه ۱۳۹۸) تا زمان جمع‌آوری داده‌های پرسشنامه (شهریورماه ۱۴۰۰) گذاشته است که به روش رگرسیون پروبیت و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد سنجش قرار گرفت. با توجه به این که چنین تحقیقی در ایران تاکنون انجام نشده است و در تحقیقات مشابه خارجی نیز تاثیر متغیرهایی نظیر وام و طبقه اقتصادی - اجتماعی مورد بررسی قرار نگرفته، از این حیث تحقیق حاضر دارای نوآوری می‌باشد. با توجه به این که، این بیماری بیشترین آسیب را به بخش خدمات و به خصوص خدمات گردشگری وارد آورده است و اقتصاد مشهد نیز وابسته به این بخش می‌باشد، لذا در مطالعه‌ای موردی تاثیرات کرونا بر اقتصاد شهر مشهد مورد بررسی قرار داده شد تا از این رهگذر بتوان با شناسایی عوامل موثر در کاهش درآمد، پس‌انداز و بدتر شدن وضعیت شغلی و ارائه راه‌کارهایی، موجبات برون رفت از وضعیت موجود در مواقع بروز بحران‌هایی نظیر همه‌گیری کووید ۱۹ در کمترین زمان ممکن فراهم آید.

بر اساس یافته‌های تحقیق، از دیدگاه پرسش‌شوندگان، در تحقیق حاضر در هر سه رگرسیون وضعیت درآمدی، وضعیت پس‌انداز و وضعیت شغلی، تاثیر متغیرهای دموگرافی مانند سن و تحصیلات بر بدتر شدن وضعیت درآمدی، بدتر شدن وضعیت پس‌انداز و بدتر شدن وضعیت شغلی، همسو با تحقیقات پالانو و همکاران (۲۰۲۰) مک‌جی و همکاران (۲۰۲۲)، بیلند و همکاران (۲۰۲۲)، دانگ (۲۰۲۰)، چی بوکاری و همکاران (۲۰۲۰) و اهلرت (۲۰۲۱) معنی‌دار می‌باشند. از لحاظ علامت نیز این متغیرها، همسو با تحقیقات پیشین است.

این موضوع در تضاد با نتایج تحقیقات حقیقی و بهارلو در مورد اقتصاد آمریکا و همچنین آلون و همکاران و چی بوکاری و همکاران می‌باشد که آسیب بیشتر در زنان را مشاهده و گزارش کرده بودند و این موضوع، توجه بیشتر به ویژگی‌های ساختاری در هر جامعه را مشخص و لزوم انجام تحقیقات مشابه در کشورهای مختلف را نمایان می‌سازد.

در بین مشاغل مختلف، مشاغل آزاد نسبت به مشاغل دولتی و حقوق‌بگیران، آسیب بیشتری از کرونا دیده بودند. این نتایج با توجه به این که بخش عمده اقتصاد مشهد از نوع خدمات و عموماً خدمات گردشگری می‌باشد، حمایت می‌گردد چرا که بر اساس اعلام نهادهای ذریبط، مانند بانک مرکزی و سازمان گردشگری و میراث فرهنگی، این بخش بیشترین آسیب را از همه‌گیری کرونا متحمل شده است. بنابراین منطقی است افرادی که در این بخش مشغول به فعالیت بوده‌اند، که عموماً مربوط به مشاغل آزاد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی می‌باشند، بیشترین آسیب را تجربه کرده باشند. تمایل فراوان برای استخدام در مشاغل دولتی نیز به همین علت می‌تواند باشد. این موضوع نیز نوآوری دیگری در پژوهش حاضر می‌باشد که در تحقیقات مشابه خارجی مشاهده نگردیده بود و با توجه به اهمیت اشتغال در بخش خصوصی و دولتی در جامعه ایران به بحث و بررسی در این زمینه پرداخته شد. در این خصوص، آسیب و زیان شغلی در زنان بیش از مردان بوده است. بنابراین می‌توان اظهار داشت که زنان شاغل، مشاغل آسیب‌پذیرتری نسبت به مردان شاغل دارند و در هنگام وقوع بحران‌هایی نظیر بحران همه‌گیری کووید ۱۹ آسیب شغلی بیشتری نسبت به مردان خواهند دید.

دریافت‌کنندگان وام نسبت به آنهایی که وامی دریافت نکرده‌اند کاهش در پس‌انداز و کاهش در درآمد بیشتری را تجربه کرده‌اند، علت این موضوع می‌تواند این باشد که اکثر وام‌گیرندگان اقدام به اخذ وام با مبالغ پایین کرده‌اند که امکان سرمایه‌گذاری آن وجود نداشته و عمدتاً در درمان و تغذیه مصرف شده است و لذا افراد با بدهی‌های حاصل از اقساط این وام‌ها مواجه شده و سبب کاهش در پس‌انداز آن‌ها شده است. بنابراین برای پرهیز از این مشکل، دولت باید تدابیری بیاندیشد که وام‌ها در فعالیتهای تولیدی سرمایه‌گذاری شوند

تا در بلندمدت همه مردم از منافع حقیقی آن بهره‌مند گردند. آسیب بیشتر مردان نسبت به زنان در این زمینه می‌تواند به علت ساخت اجتماعی و قوانین حاکم در ایران باشد که وظیفه تامین معاش را بر عهده مرد می‌گذارد.

بر اساس یافته‌های تحقیق، افراد پایین‌ترین طبقه درآمدی بیشترین کاهش در درآمد، پس‌انداز و بدتر شدن وضعیت شغلی را داشته که با تحقیقات چی بوکاری و همکاران^۱ (۲۰۲۰) جنسنز و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، کانسیم و همکاران^۳ (۲۰۲۰)، شرستا و همکاران^۴ (۲۰۲۰) و مک جی و همکاران (۲۰۲۲) ارتباط بسیار نزدیکی را نشان می‌دهد. البته تفاوتی که تحقیق حاضر در این مورد با تحقیقات مشابه دارد این است که در این تحقیق از مناطق درآمدی استفاده شده که این مناطق بر اساس تقسیم‌بندی حوزه‌های درآمدی، توسط شهرداری مشهد، مشخص گردیده و بر این اساس، شهر به سه منطقه درآمدی پایین، متوسط و بالا تقسیم بندی شده است. همچنین با ارتقاء طبقه درآمدی، تحصیلات و بهبود موقعیت اقتصادی اجتماعی، آسیب شغلی، درآمدی و پس‌اندازی زنان نسبت به مردان، کاهش بیشتری دارد.

۷. پیشنهادات

با توجه به نتایج پژوهش باید از افراد مسن و افراد ساکن در پایین‌ترین طبقه درآمدی جامعه و مستاجران حمایت بیشتری در جهت غلبه بر آثار منفی ناشی از کووید ۱۹ به عمل آورد. در این راستا با توجه به اثر منفی وام که بیشتر در مخارج مصرفی و معمولاً با مبالغ پایین اخذ شده بود، نمی‌تواند کمکی به بهبود وضعیت موجود نماید، در عوض به نظر می‌رسد اگر مبالغ وام‌ها بلندمدت‌تر بوده و در جهت خرید کالاها سرمایه‌ای و بادوام مانند مسکن سوق داده شود تا از تعداد خانوارهای اجاره‌نشین نیز کاسته شود، بتواند از آثار کاهش پس‌انداز در بحران‌هایی همانند آنچه که در بحران همه‌گیری کووید ۱۹ اتفاق افتاد جلوگیری نماید. البته تحقیقات بیشتر در این زمینه لازم و ضروری است؛ زیرا در اقتصاد ایران بانک‌ها نقش بسزایی در تامین مالی بر عهده دارند لذا ضروری است تا با انجام تحقیقات بیشتر و استفاده از داده‌های بانک‌ها در زمینه وام‌های اعطایی و رهگیری این وام‌ها به نتایج محکم‌تر و قطعی‌تری دست یافت. شاید این موضوع کلید بسیاری از مشکلات حال حاضر اقتصاد ایران باشد، اقتصادی که به سیستم بانکی بسیار متکی است. همچنین با توجه به آسیب‌پذیری بیشتر زنان نسبت به مردان در مشاغل آزاد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی، می‌توان با توجه بیش‌تر به بیمه‌های عمر و بیمه‌های مشاغل و حرف مختلف از نااطمینانی‌های موجود در مشاغل آزاد کاست تا در شرایط بحران، افراد شاغل در این‌گونه مشاغل آسیب کمتری ببینند.

از آنجا که مردان بیش از زنان در فعالیتهای درآمدزا در جامعه مشارکت دارند و جامعه ایران از این لحاظ جامعه‌ای سنتی است که در آن زنان بیشتر به شغل خانه‌داری مشغول می‌باشند و طبیعتاً در چنین بحران‌هایی صدمات اقتصادی کمتری می‌بینند، لذا توجه به ساختارهای اجتماعی و برنامه‌ریزی با تمرکز بر تفاوت‌های اجتماعی نسبت به سایر کشورها، حائز اهمیت می‌باشد و لزوم داشتن برنامه‌ای اسلامی-ایرانی بر اساس قابلیت‌ها و تفاوت‌های فرهنگی با دیگر جوامع بیش از پیش نمایان می‌گردد.

با توجه به منفی بودن ضرایب مربوط به تحصیلات و طبقه درآمدی و موقعیت اقتصادی - اجتماعی نیز می‌توان تدابیری اندیشید تا در بلند مدت با بهبود وضعیت آموزش و سطح تحصیلات جامعه و همچنین کاهش قشر ضعیف جامعه از طریق سیاست‌های حمایتی خرد و البته سیاست‌های کلان اقتصادی و نهایتاً ارتقای موقعیت اقتصادی - اجتماعی افراد جامعه، احتمال شکست در زمان وقوع بحران‌هایی همانند بحران همه‌گیری کووید ۱۹ را کاهش داد و از میزان آسیب‌پذیری جامعه در چنین بحران‌هایی کاست و به مقاوم سازی اقتصاد مبادرت ورزید.

تعارض منافع

¹ Chei Bukari

² Wendy Janssens

³ Monica K. Kansime

⁴ Nistha Shrestha

References

- Amini, Alireza (2003), measuring and analyzing the role of productivity growth in the production growth of the transportation sector in the third development plan, the productivity promotion committee of the Ministry of Roads and Transportation. (In persian)
- Alon, T. M., Doepke, M., Olmstead-Rumsey, J., & Tertilt, M. (2020). The impact of COVID-19 on gender equality. National Bureau of Economic Research Working Paper No.26947.
- Bazazian, Saeedeh and Rajaei, Yadullah (2007), the relationship between socio-economic status and mental and physical health, Iranian Psychologists' Developmental Psychology Quarterly, 3rd year, number 11. (In persian)
- Beland, L., Brodeur, A., Mikola, D., & Wright, T. (2022). The short-term economic consequences of COVID-19: Occupation tasks and mental health in Canada. *Canadian Journal of Economics / Revue canadienne d'économique* 2022 55(S1). ISSN: 0008-4085 / 22 / pp. 214–247 / DOI: <https://doi.org/10.1111/caje.12543>
- Betti, G., Mangiavacchi, L., & Piccoli, L. (2020). Women and poverty: Insights from individual consumption in Albania. *Review of Economics of the Household*, 1-23.
- Bukari, C., Essilfie, G., Abigail Aning-Agyei, M., Christopher Otoo, I., Kyeremeh, C., Owusu, A., Amuquandoh, K., Kpanja Bukari, I. (2020). Impact of COVID-19 on poverty and living standards in Ghana: A micro perspective. *Research Square* 2020 | ISSN 2693-5015 (online). DOI: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-37910/v1>
- Cajner, T., Crane, L.D., Decker, R.A., Grigsby, J., Hamins-Puertolas, A., Hurst, E., Kurz, C. and Yildirmaz, A. (2020). The US labor market during the beginning of the pandemic recession. National Bureau of Economic Research Working Paper No. 27159.
- Cohen, A. (2004), Effects of stress and social support or recurrence in bipolar disorder. *Journal of Affective Disorders*, 85, 620-631.
- Daley, M. C., & Williams, P. R. (2002). Optimal indicators of socio-economic status for health research. *American Journal of Public Health*, 92(7), 1151-1157.
- Dang, H., Nguyen, C. (2020). Gender Inequality during the COVID-19 Pandemic: Income, Expenditure, Savings, and Job Loss. *Journal Pre-proofs*. PII: S0305-750X(20)30423-X. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105296>. To appear in: *World Development*.
- Depew, B., & Price, J. (2018). Marriage and the economic status of women with children. *Review of Economics of the Household*, 16(4), 1049-1061.
- Duflo, E. (2012). Women Empowerment and Economic Development. *Journal of Economic Literature*, 50(4), 1051–79.
- Ecob, R., & Smith, G. D. (1999). Income and health: what is the nature of the relationship? *Social Science and Medicine*, 48 (5). 693-705.
- Ehlert, A. (2021). The socio-economic determinants of COVID-19: A spatial analysis of German county level data. *Socio-Economic Planning Sciences*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.seps.2021.101083>
- Foucault Martial and Vincenzo Galasso. (2020). "Working after covid-19: Cross Country evidence from real-time survey data", *Science Po CEVIPOF Research Note* 9.
- Fuchs, V. (1993). Poverty and Health: asking the Right Questions. in *Medical Care and the Health of the Poor*. David E. Rogers and Eli Ginzberg, eds. Boulder: Westview Press.
- Getzen, Thomas E. (2008), *Health Economics: Principles and Flow of Resources* [book], translators: Mahmoud Nekoui Moghadam, Mohammad Reza Amir Ismaili, Mohammad Amin Bahrami, Tehran, Parsa.

- Grossbard-Shechtman, S. A., & Neuman, S. (1988). Women's labor supply and marital choice. *Journal of Political Economy*, 96(6), 1294-1302. (In persian)
- Grossman, M. (2000). The Human Capital Model. In *Handbook of Health Economics*, ed. A.J. Culyer and J. P. Newhouse. Amsterdam: Elsevier, pp. 347-408.
- Haqiqi, I., Bahalou H.,M. (2021). Assessment of COVID-19 Impacts on U.S. Counties Using the Immediate Impact Model of Local Agricultural Production (IMLAP). *Agricultural Systems* 190 (2021) 103132.
- Hupkau, Claudia and Barbara Petrongolo. (2020). "COVID-19 and gender gaps: Latest evidence and lessons from the UK". <https://voxeu.org/article/covid-19-and-gender-gapslatest-evidence-and-lessons-uk>.
- ILO (2020). COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses. ILO Monitor (1st Ed.). Geneva: International Labour Organization.
- Janssens, W., Pradhan, M., Groot, R., Sidze, E., Donfouet, H., & Abajobir, A. (2020). The short-term economic effects of COVID-19 on low-income households in rural Kenya: An analysis using weekly financial household data. *World Development* 138 (2021) 105280.
- Kansiime, M., Tambo, J., Mugambi, I., Bundi, M., Augustine Kara, A. & Owuor, C. (2020). COVID-19 implications on household income and food security in Kenya and Uganda: Findings from a rapid assessment. *World Development* 137 (2021) 105199.
- Kerlinger, FN., Pedhazur, E.J. translated by Hassan Sarai. (2019). *Multivariate regression in behavioral research*. SAMT Publications.
- MacGee, J., Pugh, T. M. & See, K. (2022). The heterogeneous effects of COVID-19 on Canadian household consumption, debt and savings. *Canadian Journal of Economics / Revue canadienne d'économie* 2022 55(S1). ISSN: 0008-4085 / 22 / pp. 54–87 / DOI: <https://doi.org/10.1111/caje.12546>.
- Sannigrahi, S., Pilla, F., Basu, B., Sarkar Basu, A., & Molter, A. (2020). Examining the association between socio-demographic composition and COVID-19 fatalities in the European region using spatial regression approach. *Sustainable Cities and Society* 62 (2020) 102418. journal homepage: www.elsevier.com/locate/scs
- Salimifar, M., Seifi, A., & Moshkabadi M.H. (2022). The effects of Covid 19 outbreak on people's savings in Mashhad with a focus on resistance economics. *Basij Strategic Studies Quarterly*, 25rd year, No 95. [20.1001.1.1735501.1401.25.95.5.2](https://doi.org/10.1735501.1401.25.95.5.2) (In persian)
- Schoon, I. (2002). The long-term influence of socioeconomic disadvantage on the psychological adjustment of women. <http://www.ScienceDirect.com>.
- Shirdel, E., Hamikargar, F., & Sohrabzade, M., (2021). Corona and Family Challenges: A Phenomenological Study of the Lived Experience of the Youth of Sistan and Baluchestan. *Journal of Women and Families Cultural-Educational*, Vol.16, No.55. (In persian)
- Shrestha, N., Shad, M., Ulvi, O., Hossain Khan, M., Karamehic-Muratovic, A., Nguyen, U., Baghbanzadeh, M., Wardrup, R., Aghamohammadi, N., Cervantes, D., Nahiduzzaman, Md Kh., Ahmed Zaki, R., & Haque, U. (2020). The impact of COVID-19 on globalization. *Journal Pre-proof*. PII: S2352-7714(20)30281-0. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2020.100180>
- Subramanian, S. V., & Kawachi, I. (2004). Whose health is affected by income inequality?_Retrieved October, 21, 2006, from: <http://www.elsevier.com/healthplace>
- Sumner, Andy, Chris Hoy, and Eduardo Ortiz-Juarez. (2020). "Estimates of the Impact of Covid-19 on Global Poverty". WIDER Working Paper 2020/43. Helsinki: UNU-WIDER.
- Suri, Ali (2014), *Advanced Econometrics*, second volume, Farghazini publication, fourth edition. (In persian)
- Viezzer, J., Biondi, D. (2021). The Influence of Urban, Socio-economic, and Eco-environmental Aspects on COVID-19 Cases, Deaths and Mortality: A Multi-City Case in the Atlantic Forest, Brazil. *Sustainable Cities and Society* 69 (2021) 102859. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2021.102859>.
- Vos, R., Martin, W., & Laborde, D. (2020). How much will global poverty increase because of COVID-19? IFPRI Blog. Washington, DC: IFPRI.
- Wenham, C., Smith, J., & Morgan, R. (2020). COVID-19: The gendered impacts of the outbreak. *The Lancet*, 395(10227), 846-848.

- WorldBank (2020a). Assessing the economic impact of COVID-19 and policy responses in sub-Saharan Africa. Africa's Pulse. Washington, DC: World Bank Group.
- World Health Organization.(2005). A users guide to the Self Reporting Questionnaire. Geneva: Division of Mental Health, WHO.
- World Health Organization. <https://www.who.int/countries/irn/>.United Nations (UN). (2019). Report of the Secretary-General. Special edition: progress towards the Sustainable Development Goals. <https://undocs.org/E/2019/68>
- World Health Organization. <https://covid19.who.int/data>. (2023).

مقاله آماده انتشار